

Jaarverslag 2020

Vereniging voor Milieurecht

Artikel 2 van de statuten

'De vereniging heeft ten doel het bevorderen van de belangstelling voor en de beoefening van het milieurecht in de ruimste zin des woords, alsmede van de studie van juridische en maatschappelijke vraagstukken en verschijnselen in het algemeen, voor zover die betrekking hebben op of van betekenis kunnen zijn voor de kennis en de ontwikkeling van het milieurecht.'

Het **bestuur** bestond in 2020 uit de volgende leden:

Kars de Graaf - voorzitter

hoogleraar bestuursrecht en duurzaamheid, Rijksuniversiteit Groningen

Wilco de Vos - vice-voorzitter

coördinerend juridisch adviseur, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Valérie van 't Lam - secretaris

advocaat (counsel) Stibbe, geassocieerd medewerker Universiteit Utrecht

Harm Dotinga – penningmeester

Jurist bij Vogelbescherming Nederland

Chris Backes

hoogleraar omgevingsrecht, Universiteit Utrecht

Cathine Knijff

advocaat Legal & Compliance Department, Tata Steel

Corinne van Neerven

senior juridisch beleidsadviseur, DCMR Milieudienst Rijnmond

Marleen Velthuis

advocaat bij NautaDutilh N.V.

Maarten Verhoeven

senior rechter LDCR/Rechtbank Oost-Brabant

Jonathan Verschuuren

hoogleraar internationaal en Europees milieurecht, Universiteit van Tilburg

Bureau

De vereniging heeft twee medewerkers in dienst:

Natasja Teesing

bureausecretaris

Els Kolling

administratief medewerker

Met dank aan:

Van der Feltz advocaten en Stibbe voor hun financiële steun.

Voorwoord

In 2020 is de Vereniging voor Milieurecht op 24 januari gestart met een goedbezochte bijeenkomst over het Urgenda-arrest. Op 5 maart vond de VMR Verdiepingsbijeenkomst over effectieve handhaving plaats. Na deze bijeenkomst sloeg de corona-pandemie in Nederland toe, waardoor vier geplande bijeenkomsten geen doorgang konden vinden.

Op 2 juli organiseerde de VMR een eerste webinar over 'Zoönosen en milieurecht'. In het najaar kon de VMR op verschillende manieren bijeenkomsten organiseren meestal in de vorm van webinars of met zeer beperkt publiek. De VMR Actualiteitendag 2020 vond op 1 oktober plaats in de Geertekerk met beperkt publiek, live sprekers en een livestream voor de overige deelnemers. De VMR Leergang Natuur werd op 8 oktober opgenomen op locatie en via een livestream uitgezonden. Met behulp van de Universiteit Tilburg vond op 18 november een VMR Verdiepingsbijeenkomst plaats als webinar.

De webinars zijn opgenomen en via een besloten YouTube kanaal door de leden op aanvraag te bekijken.

Eind 2020 is een nieuwe werkgroep opgericht die ontwikkelingen op het gebied van de milieucriminaliteit zal volgen en bij de leden onder de aandacht zal brengen. Daarmee heeft de VMR nu drie werkgroepen.

In 2020 zijn meer columns verschenen die zowel via de website, als via de Nieuwsbrief en via LinkedIn zijn verspreid.

Wij bieden u in dit jaarverslag een uitgebreid overzicht van alle activiteiten en de betrokkenen in het jaar 2020. U vindt hier ook het financieel jaarverslag over 2020 en een doorkijk naar 2021.

Utrecht, 2 juni 2021

Valérie van 't Lam
Secretaris van de VMR

Natasja Teesing
Bureausecretaris van de VMR

VMR Themamiddag

Het Urgenda-arrest: analyse en vooruitblik

Datum:	24 januari 2020
Locatie:	Jaarbeurs Beatrixgebouw, zaal 312
Kosten:	VMR leden gratis, niet-leden €85
Sprekers:	Tim Bleeker (UU), Leonard Besselink (UvA), Alex Geert Castermans (RUL), Janneke Gerards (UU)
Voorzitter:	Kars de Graaf, vz VMR en hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen
Aantal deelnemers:	86 deelnemers (64 VMR-leden, 22 niet-lid)
Link:	https://www.milieurecht.nl/vmr-hr-inzake-urgenda

Op 20 december sprak de Hoge Raad zich uit over de Urgenda-zaak. Dit arrest is niet alleen voor het Nederlands klimaatbeleid van belang, maar strekt veel verder. Het gaat om principiële vragen zoals de reikwijdte van artikel 2 EVRM (Recht op leven) en artikel 8 EVRM (Recht op privéleven, familie- en gezinsleven). Ook gaat het om de vraag hoe ver de macht en taak van de rechter reikt ten opzichte van wetgever en bestuur. Tijdens de bijeenkomst van de VMR werden al deze aspecten belicht en werd het arrest van de Hoge Raad nader geduid en bediscussieerd.

Sprekers:

Tim Bleeker, promovendus bij UCWOSL, Universiteit Utrecht

Leonard Besselink, hoogleraar constitutioneel recht, Universiteit van Amsterdam

Alex Geert Castermans, hoogleraar burgerlijk recht, Rijksuniversiteit Leiden

Janneke Gerards, hoogleraar fundamentele rechten, Universiteit Utrecht

VMR Verdiepingsbijeenkomst

Effectieve handhaving ter bescherming van de leefomgeving

Datum:	5 maart 2020
Locatie:	The Colour Kitchen, Nieuwe Vaart
Kosten:	VMR leden gratis, niet-leden €45
Spreker:	Oda Essens, Universiteit Utrecht, Autoriteit Consument & Markt
Voorzitter:	Marleen Velthuis, NautaDutilh en bestuurslid VMR
Aantal deelnemers:	14 deelnemers (9 VMR-leden, 5 niet-lid)
Link:	https://www.milieurecht.nl/vmr-effectieve-handhaving

Oda Essens promoveerde in november 2019. Zij ontwikkelde een model voor een effectieve handhavingsorganisatie en sancties voor overtredingen van het omgevingsrecht in de EU. Tijdens deze VMR Verdiepingsbijeenkomst vertelt zij over haar onderzoek en gaat met de deelnemers in gesprek.

VMR Webinar

Zoönosen en milieurecht

Datum:	2 juli 2020
Locatie:	Online
Kosten:	VMR leden gratis, niet-leden €50
Spreker:	Teun Verstappen, Omgevingsdienst Brabant Noord.
Voorzitter:	Jonathan Verschuuren, Tilburg University, bestuurslid VMR
Aantal deelnemers:	112 deelnemers (106 VMR-leden, 6 niet-lid)
Link:	https://www.milieurecht.nl/vmr-webinar-zoonosen-milieurecht

Tijdens dit webinar sprak **Teun Verstappen**, werkzaam als seniorjurist bij de Omgevingsdienst Brabant-Noord, over zoönosen (ziekteverwekkers die (landbouw)huisdieren bij zich dragen en die over kunnen worden

gedragen op de mens) en over de milieurechtelijke beoordeling van (mogelijke) volksgezondheidsrisico's vanwege sommige zoönosen bij het in werking zijn van een inrichting (bijvoorbeeld een veehouderij). Hierbij werd speciale aandacht besteed aan het COVID-19 virus (eveneens een zoönose) dat de ziekte corona veroorzaakt. Ook wordt nader stil gestaan bij de vraag of er een (oorzakelijke) relatie is tussen slechtere gemiddelde luchtkwaliteit (bijvoorbeeld in gebieden met een hoge veedichtheid vanwege een hogere concentratie fijnstof, ammoniak en NO₂) en het vaker voorkomen en/of een ernstiger verloop van COVID-19.

VMR Actualiteitendag

Datum:	1 oktober 2020
Locatie:	Geertekerk, Utrecht
Kosten:	VMR leden €295 (live stream €245), niet-leden €450 (live stream €400).
Aantal sprekers:	13 sprekers
Voorzitter:	Kars de Graaf, voorzitter VMR, adjunct-hoogleraar bestuursrecht en duurzaamheid, Rijksuniversiteit Groningen
Aantal deelnemers:	163 deelnemers (150 VMR-leden, 13 niet-leden)
Link:	https://www.milieurecht.nl/programma-vmr-ad-2020

Tijdens deze dag spraken dertien deskundigen over de meest actuele onderwerpen in het milieu-, water- en natuurbeschermingsrecht. Het congres vond in verband met covid-19 plaats in hybride vorm: een live bijeenkomst met beperkt aantal deelnemers en een livestream. Van het congres werd een opname gemaakt. Deze opname kon op verzoek ook achteraf worden bekeken.

Het programma

Hanna Tolsma - Actualiteiten (bestuurs)procesrecht
Valerie van t Lam - Wabo en omgevingsvergunning voor milieu
Maarten Verhoeven - Maatschappelijk effectieve rechtspraak
Regina Koning - Bestemmingsplannen met verbrede reikwijdte
Wybe Douma - Europese ontwikkelingen: afdwingbaarheid van EU normen
Marleen Velthuis - Handhaving
Edward Brans - Nieuwe bodemverontreinigingen, nieuwe zorgen
Jasper van Kempen - Waterrecht: opkomende stoffen in water
Marcel Soppe - Milieueffectrapportage
Ron Laan - Afval
Marieke Kaajan - Natuurbeschermingsrecht
Paul Bodden - Gezondheid
Paul van der Lee - Omgevingswet in transitie(s)

VMR Leergang Webinar

Natuur

Datum:	8 oktober 2020
Locatie:	online
Kosten:	VMR leden € 125, niet-leden € 295
Sprekers:	Ralph Frins (Radboud Universiteit Nijmegen), Marieke Kaajan (ENVIRadvocaten), Annelies Freriks (ELEMENT advocaten)
Voorzitter:	Harm Dotinga, Vogelbescherming en bestuurslid VMR
Aantal deelnemers:	48 deelnemers (41 VMR-leden, 7 niet-lid)
Link:	https://www.milieurecht.nl/vmr-leergang-natuur-webinar2

Tijdens deze VMR Leergang Natuur - WEBINAR kwamen de ontwikkelingen in de wetgeving en jurisprudentie aan de orde met betrekking tot de gebiedsbescherming en daarnaast werd gesproken over de soortenbescherming in relatie tot ruimtelijke aspecten. De bescherming van natuur is geregeld in de Wet natuurbescherming. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zal deze wet komen te vervallen. De inleiders gingen in op de Wet natuurbescherming, de integratie in de Omgevingswet en de toepassing van het natuurbeschermingsrecht in de praktijk. Daarbij werd ook ingegaan op de (on)mogelijkheden van aanpassing van het Natura 2000-netwerk.

Ook werden de relevante ontwikkelingen over het onderwerp stikstofdepositie besproken, zoals actuele jurisprudentie van de ABRvS, het in maart 2020 ingevoerde stikstofregistratiesysteem en het voornemen om te komen tot een Wet stikstofreductie en natuurverbetering.

Programma

Recente ontwikkelingen m.b.t. de bescherming van Europese en nationale natuurgebieden

Ralph Frins, Radboud Universiteit Nijmegen

Recente ontwikkelingen m.b.t. stikstofdepositie

Marieke Kaajan, advocaat bij ENVIR Advocaten

Actualiteiten soortenbescherming

Annelies Freriks, advocaat bij ELEMENT Advocaten

VMR Webinar

Citizen sensing: the potential of collected data for litigation and mediation

Datum: 18 november 2020
Locatie: online
Kosten: VMR leden gratis, niet-leden € 45
Spreker: Anna Berti Suman,
Voorzitter: Jonathan Verschuuren, Tilburg University en bestuurslid VMR
Aantal deelnemers: 20 deelnemers (13 VMR-leden, 7 niet-lid)
Link: <https://www.milieurecht.nl/vmr-webinar-citizen-sensing-18nov2020>

Although few people are aware of this, Basilicata is a European hub for oil extraction. The waste byproducts from crude oil is disposed of in the region, while the 'good' oil goes to the refinery in Taranto. Complex interests and an incessant need to produce and make profits over time have stimulated poor extraction practices, generating adverse impacts on the environment. For years, the inhabitants of the region have been complaining about suspicious oil eruptions on agricultural land, waste abandoned in private properties, stinging smells and irritating fumes. They started carrying out citizen sensing activities in order to collect evidence supporting these claims. Within the framework of the Sensing for Justice project, we followed the footprints of the civic sentinels through a field visit and explored how the affected local dwellers are using these data to push for law enforcement by the competent authorities and to ground claims in two criminal proceedings, the so-called "Petrolgate", against Eni, and "Totalgate", against Total. Anna Berti Suman told the story of the civic sentries in Basilicata and zoom in on the potential of the collected data for litigation and mediation.

Anna Berti Suman is a Dutch Research Council Rubicon postdoctoral researcher at the Tilburg Institute for Law, Technology, and Society, seconded at the European Commission Joint Research Centre, performing research on the potential of Citizen Sensing for environmental litigation and mediation.

Werkgroepen*** Werkgroep Mondiale Duurzaamheid**

De VMR Werkgroep Mondiale duurzaamheid en recht richt zich op de vraag hoe het (milieu)recht een bijdrage kan leveren aan mondiale verduurzaming.

Leden:

Marga Robesin, Stichting Natuur en Milieu – voorzitter

Janneke Bazelmans, Ecorecht/Milieudefentie

Wybe Douma, TMC Asser Instituut

Marieke Koekkoek, KU Leuven

Steffen van der Velde, Steffen van der Velde Consultancy

Meike Terhorst, Advocatenkantoor Koopman

* Werkgroep Vergunningverlening, toezicht en handhaving

In de werkgroep Vergunningverlening, toezicht en handhaving bespreken de leden de ontwikkelingen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving, met name in verband met de toekomstige Omgevingswet.

Leden:

Sandra Anzion, Anzion juridisch advies

Gerda Bellomo-Dekker, Regionale uitvoeringsdienst Utrecht

Corinne Eringfeld, Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

Bart Oortwijn, Combined Efforts

Gré Renne, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Annelies Soons-de Meester, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Mustapha Tekfaoui, Omgevingsdienst Utrecht

Melissa Zee, Catch Legal

* Werkgroep Milieucriminaliteit

Milieucriminaliteit is een belangrijk thema binnen het omgevingsrecht. In de afgelopen jaren is er veel aandacht voor geweest en zijn de nodige knelpunten gesignaleerd. Uit de ontwikkelingen volgt dat aandacht voor effectievere handhaving van milieucriminaliteit van belang is. De samenstelling van de werkgroep is multidisciplinair. Onderwerpen worden vanuit de verschillende disciplines bekeken. De werkgroep zal ontwikkelingen op het gebied van onderzoek, wetgeving, rechtspraak, literatuur en maatschappelijk relevante ontwikkelingen volgen en onder de aandacht brengen van de VMR-leden.

Leden:

Oda Essens, Autoriteit Consument & Markt

Marieke Kluin, Universiteit Leiden

Monique van der Linden, Stibbe

Roos van der Munckhof, Rechtbank Oost-Brabant

Rob de Rijck, Functioneel Parket

Toine Spapens, Tilburg University

Marleen Velthuis, NautaDutilh (voorzitter)

Ben Vollaard, Tilburg School of Economics and Management

Publicatie**VMR Publicatie 2020-1**

2030: Het juridische instrumentarium voor mitigatie van klimaatverandering, energietransitie en adaptatie in Nederland

Is het huidige Nederlandse juridische instrumentarium afdoende om de ambitieuze klimaatdoelstellingen voor 2030 te verwezenlijken? Of bestaat er behoefte aan een andere interpretatie en toepassing van bestaande instrumenten, aan de doorontwikkeling van het bestaande recht of aan geheel nieuwe juridische instrumenten?

Dit boek bestaat uit vier delen. Het eerste deel bevat een algemene analyse van de aard en omvang van de taakstelling waarvoor Nederland staat. Het centrale thema van het tweede deel is aansprakelijkheid in verband met klimaatverandering. In het derde deel wordt ingegaan op de energietransitie en in het vierde deel op klimaatadaptatie. De 21 bijdragen in dit boek tonen aan hoe divers de juridische vragen zijn die binnen deze drie thema's spelen. De inhoud van het boek vindt u hieronder.

1 Inleiding

DEEL I Aard en omvang van de taakstelling voor Nederland

2 Wat betekent het Parijs Akkoord voor klimaatbeleid in Nederland?

Detlef van Vuuren

3 Klimaatbeleid in Europa en Nederland: een overzicht van doelen en voortgang

Sanne Akerboom en Chris Backes

DEEL II Klimaatverandering en aansprakelijkheid

4 Wat betekent het Urgenda-arrest voor de bestuursrechter?

Ben Schueler

5 Aansprakelijkheid van particuliere ondernemingen voor schade door klimaatverandering. Wat zijn de trends en welke ontwikkelingen doen zich naar verwachting voor?

Edward Brans en Katrien Winterink

6 OESO due diligence en klimaat: een goede en praktisch hanteerbare combinatie?

Martijn Scheltema

7 Nieuwe normen voor moderne risico's

Tim Bleeker

DEEL III Transitie

8 Het recht en energietransitie in de industrie

Valérie van 't Lam

9 Energietransitie op en in het water: juridische belemmeringen en kansen

Jasper van Kempen en Sander van Hees

10 Crisis- en herstelwet: een proeftuin voor de energietransitie

Aart Jan van der Ven en Raf Vermolen

11 Juridische borging van de energiedoelstellingen voor hernieuwbare energie met de Omgevingswet?

Marlon Boeve, Frank Groothuijse, Sander van Hees

12 De kansen van flexibiliteit in de Omgevingswet voor de duurzame ontwikkeling

Lianne Barnhoorn en Rieneke Jager

13 De toekomstbestendigheid van duurzaamheidsvoorschriften in het Besluit bouwwerken leefomgeving

Jacco Karens

14 Natuurinclusieve energietransitie: een potentiële oplossing voor de klimaatcrisis én de biodiversiteitscrisis?

Harm Dotinga

15 De nationale en Europese klimaatplan- en monitoringsmechanismen

Sanne Akerboom en Mathijs Peters

16 De betekenis van het EU-klimaatrecht voor Nederland: verplichte emissiereducties in 2030 als stap op weg naar een klimaatneutrale Unie in 2050

Marjan Peeters

17 Are the legal regimes concerning climate taxation and other pricing mechanisms fit for realizing the 2030 emission reduction aims?

Stefan Weishaar

DEEL IV Adaptatie

18 Participeren moet je leren

Sanne Akerboom en Marleen van Rijswick

19 Ruimte voor klimaatadaptatie. Het spanningsveld tussen gebiedsontwikkeling en toekomstbestendig overstromingsrisicobeheer

Berthy van den Broek en Frank Groothuijse

20 Het Nederlandse overstromingsrisicobeheer van de toekomst: méér (dan) dijken bouwen?

Herman Kasper Gilissen, Willemijn van Doorn-Hoekveld en Ton Lavrijsen

21 Naar een optimale beheersing van waterschaarsterisico's in 2030 – Meer aandacht voor zelfvoorzienendheid en de verkleining of verandering van de waterbehoefte

Herman Kasper Gilissen en Annalies Outhuijse

COLUMNS

Duurzaamheidsbepalingen EU handelsverdragen vergen afdwingbaarheid

Datum: 07 januari 2020

Auteur: Wybe Douma, EEL Consultancy en EU Legal

De stikstofcrisis is tragisch, maar oplosbaar

Datum: 05 februari 2020

Auteur: Chris Backes, Universiteit Utrecht

Handelsverdrag CETA komt in strijd met onze Grondwet

Datum: 05 februari 2020

Auteur: Meike Terhorst, Advocatenkantoor Koopman

Indonesië start geschillenbeslechtsprocedure tegen de Europese Unie - duurzame productie van biobrandstoffen en palmolie

Datum: 03 maart 2020

Auteur: Marieke Koekkoek, KU Leuven

Wetsvoorstel biedt duurzaamheidsafspraken nog onvoldoende ruimte

Datum: 07 april 2020

Auteur: Marga Robesin, Stichting Natuur en Milieu

Corona en milieurecht

Datum: 11 mei 2020

Auteur: Jonathan Verschuuren, Universiteit van Tilburg

Oproep om CETA brief aan Eerste Kamer te steunen

Datum: 25 mei 2020

Auteur: Wybe Douma, EEL Consultancy en EU Legal

Op naar ambitieuze IMVO-wetgeving!

Datum: 23 oktober 2020

Auteur: Janneke Bazelmans, Milieudefensie

Indonesië stapt naar de WTO om palmolie: wat kan Indonesië bij de WTO voor elkaar krijgen?

Datum: 06 november 2020

Auteur: Laurens Ankersmit, Universiteit van Amsterdam

Het belang van monitoring van het klimaatbeleid: zwemmen of verzuipen?

Datum: 17 november 2020

Auteur: Sanne Akerboom, Universiteit Utrecht

De bruidsschat: een cadeau om mee aan de slag te gaan!

Datum: 17 december 2020

Auteur: Annelies Soons, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

Korte verslagen

Mr. B.R. Tadema & mr. E.G.A. van der Werf, Het Urgenda-arrest: analyse en vooruitblik, M en R 2020/14

Website

Op de website is algemene informatie over de VMR te vinden, over het bestuur en de geplande activiteiten, maar ook een archief met informatie over de eerder gehouden bijeenkomsten en activiteiten. Daarnaast publiceert de VMR regelmatig publicaties en schrijven (werkgroep)leden columns over actuele onderwerpen.

De website is in 2020 redelijk goed bezocht. De leden van de VMR kunnen zich via de website online inschrijven voor bijeenkomsten, werkgroepen kunnen via een besloten pagina informatie delen en ook hun eigen gegevens (adres, werkgever) bijhouden.

Nieuwsbrief

De leden van de VMR ontvingen in 2020 gemiddeld maandelijks een nieuwsbrief met daarin de aankondigingen van activiteiten, vacatures en verdere mededelingen.

In 2020 zijn 14 Nieuwsbrieven aan de leden verzonden.

Er zijn 3 vacatures via de website geplaatst. Voor deze vermeldingen heeft de VMR een vergoeding ontvangen.

Ledenaantal

Per 31 december 2020 bedroeg het aantal leden: **646** (aantal leden met persoonlijk lidmaatschap: 615, studentleden: 9, gepensioneerden: 22).

Het aantal organisaties met een collectief lidmaatschap bedroeg **56**.

Per 31 december 2019 bedroeg het aantal leden: **651** (aantal leden met persoonlijk lidmaatschap: 626, studentleden: 7, gepensioneerden: 18).

Het aantal organisaties met een collectief lidmaatschap bedroeg **56**.

Er is sprake van een lichte daling van het aantal leden eind 2020.

Bestuursvergaderingen

Het bestuur vergaderde in 2020 op 27 januari, 13 mei en 22 september.

Algemene ledenvergadering

Op 1 oktober 2020 vond de algemene ledenvergadering plaats.

Als voorzitter trad op: de heer prof. mr. K.J. (Kars) de Graaf, voorzitter van de VMR.

De penningmeester wordt gedechargeerd over 2019.

De leden herbenoemen als lid van de kascommissie de heer mr. M. Tekfaoui (Omgevingsdienst Regio Utrecht) en als nieuw lid wordt benoemd mw. mr. J.J. Teeninga (deelname op persoonlijke titel).

Als bestuurslid werden herbenoemd:

- de heer prof. mr. J.M. Verschuuren (Tilburg University),
- de heer prof. dr. C.W. Backes (Universiteit Utrecht),
- mevrouw mr. C. Knijff (Tata Steel Europe).

Bureau

In 2020 werkten op het bureau:

Natasja Teesing – bureausecretaris

Els Kolling – administratief medewerker

Het bureau van de vereniging is gevestigd in Utrecht. De vereniging huurt kantoorruimte in een bedrijfsverzamelgebouw samen met de Stichting Natuur en Milieu, de Natuur en Milieufederatie van Utrecht en de Stichting de Noordzee. Vanwege de corona-pandemie is vooral vanuit huis gewerkt.

Praktische gegevens VMR

Bezoekadres: Arthur van Schendelstraat 600
3511 MJ UTRECHT
Postadres: Postbus 1578
3500 BN UTRECHT
Telefoon: 030-2312221
E-mail: info@milieurecht.nl
Website: www.milieurecht.nl
ING: NL17INGB0001966098
KvK: 40479669

Jaarrekening 2020

Voorwoord penningmeester

ALGEMEEN

De Vereniging voor Milieurecht is voor haar inkomen afhankelijk van de contributiegelden en van het deelnamegeld dat wordt betaald voor de VMR Actualiteitendag en voor specialiseerde kennisbijeenkomsten. In 2020 heeft de Vereniging voor Milieurecht vanwege de uitbraak van Covid-19 echter minder activiteiten kunnen organiseren dan gepland. Daardoor zijn er ook minder inkomsten ontvangen. In het begin van de pandemie heeft de VMR een beroep gedaan op de NOW-regeling omdat niet kon worden overzien hoe lang de lock down zou duren. Vanaf de zomer heeft de vereniging een aantal webinars en hybride bijeenkomsten georganiseerd die goed zijn bezocht.

Met een groep van 28 auteurs is in 2020 gewerkt aan de publicatie van de VMR bundel '2030: Het juridisch instrumentarium voor mitigatie van klimaatverandering, energietransitie en adaptatie in Nederland'. Deze bundel verscheen in december 2020 en was ook direct online beschikbaar.

Exploitatie jaar 2020

Het jaar 2020 wordt afgesloten met een voordelig saldo van €6.345.

Financiële positie per 31 december 2020

Per eind 2020 heeft de vereniging een eigen vermogen van €268.664. Met deze omvang van het eigen vermogen is door de vereniging voldoende reserve opgebouwd om in haar bestaan te voorzien als subsidie-onafhankelijke organisatie. Het bestuur van de VMR denkt na over besteding van een deel van het vermogen aan een speciaal doel ter stimulering van belangstelling voor het vakgebied.

Mr. H.M. Dotinga, LLM – penningmeester

Penningmeester van de Vereniging voor Milieurecht

BALANS PER 31 DECEMBER 2020 (Na resultaatverdeling)

	31 december 2020	31 december 2019
<u>ACTIVA</u>		
Materiële vaste activa:		
Inventaris/computers	p.m.	p.m.
Vorderingen/overlopende posten:		
Debiteuren	7.376	3.589
Overige vorderingen/overlopende activa	<u>3.587</u>	<u>3.347</u>
	10.963	6.936
Liquide middelen	277.759	279.893
TOTAAL	<u><u>288.722</u></u>	<u><u>286.829</u></u>

BALANS PER 31 DECEMBER 2020 (Na resultaatverdeling)

	31 december 2020	31 december 2019
<u>PASSIVA</u>		
Eigen vermogen:		
Algemene reserve	268.664	262.319
Voorziening:		
Jubileum	6.000	4.000
Schulden korte termijn:		
Crediteuren	573	6.931
Loonheffing	3.696	3.833
Pensioenpremies	2.745	2.309
Overige schulden	1.526	2.566
Overlopende passiva	<u>5.518</u>	<u>4.871</u>
	14.058	20.510
TOTAAL	<u><u>288.722</u></u>	<u><u>286.829</u></u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2020

	Werkelijk 2020	Begroot 2020	Werkelijk 2019
<u>BATEN</u>			
Contributies/collectief lidmaatschap	61.435	59.805	61.730
Actualiteitendag, bijdrages en sponsoring	40.120	42.995	49.420
Praktijkdag	0	0	28.845
VMR Leergang	6.690	19.250	16.675
Studiedagen	1.780	1.700	3.790
Overige inkomsten (incl.rente)	2.999	2.800	6.800
NOW subsidie	13.412	0	0
	126.436	126.550	167.260
	126.436	126.550	167.260
<u>LASTEN</u>			
Loonkosten	75.277	74.500	74.185
Overige personele kosten	5.676	9.000	5.992
Huisvestingskosten	4.388	4.740	4.288
Bureau- en organisatiekosten	8.813	11.400	10.084
Studiedagen/werkgroepen/publicaties	10.746	16.187	21.776
Actualiteitendag	11.023	13.009	15.289
Praktijkdag	0	0	9.267
Leergang	2.168	5.400	4.089
Reservering jubileum	2.000	2.000	2.000
	120.091	136.236	146.970
	120.091	136.236	146.970
RESULTAAT	6.345	-9.686	20.290
	6.345	-9.686	20.290

Doorkijk naar 2021

VMR Webinar Omgevingsverordeningen: ontwikkelingen, trends en gevolgen - 4 februari 2021

VMR Webinar - Bodemdaling in stad en ommeland: gevolgen, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid - 17 maart 2021

VMR Webinar - Voorkomen van ontbossing voor vlees- en palmolieproductie via verduurzaming mondiale handelsketens - 14 april 2021

VMR-ELI Webinar - CETA and its investor-state dispute settlement system: blessing or threat to sustainable development? – 23 april 2021

VMR Webinar – Zeer zorgwekkende stoffen - 27 mei

VMR Jong over energietransitie - 8 juni 2021

VMR Webinar - Zorgvuldigheid voor mens en milieu bij internationaal ondernemen - 22 juni 2021

VMR Webinar over het Schone Lucht Akkoord – 6 juli 2021

VMR Actualiteitendag 2021 – 4 november 2021

Bijlage   Overzicht publicaties VMR

Verschenen vanaf 1982:

- De herziene Hinderwet (1982)
- De aansprakelijkheid voor milieuschade (1983)
- De evaluatie van de Wet algemene bepalingen Milieuhygiëne (1983)
- Deregulering, toegespitst op de basisvergunning en de integrale vergunning (1983)
- Bodembescherming in het landelijk gebied (1984-1)
- Het EEG-milieurecht (1984-2)
- De Wet chemische afvalstoffen (1984-3)
- Rechtsbescherming in de milieuwetgeving (1985-1)
- Grensoverschrijdende rechtsbescherming (1985-2)
- WABM Algemene regels en vergunningenstelsel voor inrichtingen (1985-3)
- Wet geluidhinder (1986-1)
- De Wet bodembescherming (1986-2)
- Waterbeheer en milieubeheer (1986-3)
- Afvalstoffenwet (1987-1)
- Voorontwerp Hoofdstukken Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (1987-2)
- Strafrechtelijke handhaving van milieurecht (1987-3)
- Civielrechtelijke aansprakelijkheid voor milieuschade (1987-4)
- AMvB's op grond van artikel 2a van de Hinderwet (1988-1)
- De uitvoering van EG-milieurichtlijnen, toegespitst op milieugevaarlijke stoffen (1988-2) - Grondwaterbeheer (1988-3)
- De Natuurbeschermingswet (1988-4)
- Kostenverhaal bij (water)bodemsanering (1989-1)
- Juridische en bestuurlijke consequenties van het Nationaal Milieubeleidsplan (1989-2)
- Grensoverschrijdende milieuwetgeving Europeesrechtelijke, internationaalrechtelijke en nationaalrechtelijke aspecten (1989-3)
- Afvalstoffenbeleid (1990-1)
- Vrijwillige of willekeurige sanering van (bedrijfs)terreinen? (1990-2)
- Milieubescherming: privaatrecht of publiekrecht?, waarin opgenomen selectie milieujurisprudentie 1987-1990 (1990-3)
- Het juridische en financiële instrumentarium van het NMP-plus (1990-4)
- Artikel 21 Interimwet bodemsanering (1990-5)
- Bedrijfsinterne milieuzorg (1991-1)
- Het Plan van aanpak Schiphol (1991-2)
- Risico-aansprakelijkheid voor milieuschade (1991-3)
- Rechtsbescherming in het milieurecht (1991-4)
- Gebiedsgericht milieubeleid (1992-1)
- Bestrijdingsmiddelenwet (1992-2)
- De rol van het recht bij een duurzame ontwikkeling (1992-3)
- Inbouw hoofdstuk bodemsanering in de Wet bodembescherming (1992-4)
- Het milieustrafrecht nader beschouwd (1993-1)
- Gedoogrecht(spraak) (1993-2)
- Flora- en Faunawet (1993-3)
- Waste Prevention (1993-4)
- Openbaarheid van milieurelevante bedrijfsgegevens (1993-5)
- De Algemene wet bestuursrecht in haar betekenis voor het milieurecht (1994-1)
- Naar een nieuwe Natuurbeschermingswet (1994-2)
- De terugtrekkende overheid (1994-3)
- Ecotax en andere financiële instrumenten in het milieurecht (1994-4)
- Produktgericht milieurecht (1995-1)
- Deregulering (1995-2)
- Strafrechtelijke aanpak van grensoverschrijdende milieucriminaliteit, cap. selecta (1995-3) - Bodemsanering (1995-4)
- Europese milieurechtspraak (1996-1)

- Europese milieurechtspraak, verslag ledenvergadering (1996-2)
- Stad en Milieu (1996-3)
- Afstemmingsregelingen in de Wet milieubeheer (1996-4)
- Landbouw en milieu (1996-5)
- Afval: provinciaal, landelijk of Europees probleem? (1997-1)
- Gemeentelijk milieubeleid (1997-2)
- Jurisprudentie Milieurecht 1996 (1997-3)
- Bedrijfsinterne milieuzorg en vergunningverlening 'Is het gras groener bij de burens?' (1997-4)
- Internationaal milieurecht in Nederland: De consequenties van het internationale milieurecht voor de nationale rechtspraak (1998-1)
- Water: ontwikkelingen in (inter)nationale regelgeving en beleid (1998-2)
- Jurisprudentie Milieurecht 1997 (1998-3)
- (Nb. 1998-4 is niet verschenen).
- Functiegerichte bodemsanering (1998-5)
- Jurisprudentie milieurecht 1998 (1999-1)
- Artikel 95 EG-Verdrag: De (on)mogelijkheden voor lidstaten om af te wijken van geharmoniseerd EG-beleid (2000-1)
- Bouwstoffenbesluit (2000-2)
- Interregionale handhavingssamenwerking (2000-3)
- Gemeenten en de Vogel- en Habitatrichtlijn (2000-4)
- Meldingenstelsel Wet milieubeheer (2000-5)
- Europees en internationaal natuurbeschermingsrecht in Nederland (2001-1)
- Landbouw en milieu (2001-2)
- Bestrijdingsmiddelen (2001-3)
- Duurzaam ondernemen en regelgeving (2001-4)
- De positie van derden-belanghebbenden bij nieuwe instrumenten in het milieurecht (2001-5)
- Omgaan met risico's in het milieu- en ruimtelijke ordeningsrecht (2001-6)
- Europees en internationaal natuurbeschermingsrecht (verslag studiemiddag) (2001-7)
- De beoordeling van milieugeschillen door de bestuursrechter (2002-1) Preadviezen
- Lokale milieuhinder (2002-2)
- Milieu en de fundamentele herziening van de WRO (2002-3)
- De beoordeling van milieugeschillen door de bestuursrechter (verslag studiemiddag) (2002-4)
- Over de grenzen van het milieurecht (2003-1)
- Milieuaansprakelijkheid (2003-2)
- Handhaving van milieurecht vanuit Europees perspectief (2003-3)
- Flora- en faunawet (2004-1)
- Emissiehandel (2004-2)
- De toekomst van de m.e.r. (2004-3)
- Ruimtelijke inrichting en handhaving op de Noordzee (2004-4)
- Herijking milieuregelgeving (2005-1)
- IPPC: in wetgeving en praktijk (2005-2)
- Regeling inzake luchtkwaliteit; Nederland op slot? (2006-1)
- Waarborgen in het milieurecht; actuele ontwikkelingen in besluitvormingsprocedures en rechtsbescherming (2006-2)
- Externe veiligheid (2006-3)
- Klimaatverandering en rechtsontwikkeling anno 2005 (2006-4)
- De omgevingsvergunning; de toepassing in de praktijk (2006-5)
- Modernisering algemene regels Wet milieubeheer (2006-6)
- Milieu en Luchtvaart (2007-1)
- De nieuwe Waterwet (2007-2)
- Agrarisch milieurecht (2007-3)
- Nederlandse milieuriichtlijnen en beste beschikbare technieken (2007-4)
- Aan de grenzen van de milieuvergunning (2007-5)
- Klimaatverandering en de rol van het milieurecht (2007-6)
- Ontwikkelingen in het Europees milieustrafrecht (2008-1)
- Interbestuurlijk toezicht in het omgevingsrecht (2008-2)
- Wie beschermt het natuurbeschermingsrecht? (2008-3)
- De nieuwe Wet ruimtelijke ordening en de bescherming van natuur en milieu (2008-4)

- Juridische aspecten van klimaatverandering (2009-1)
- Europees milieurecht in de Lage Landen (2009-2)
- Bij twijfel (niet) doen (2009-3)
- Wabo: antwoorden op praktijkvragen (2010-1)
- Natuur(lijk) met recht beschermd: bouwstenen voor een effectieve en hanteerbare natuurbescherming (2010-2)
- Het dilemma van de Noordzee: intensief gebruik én het grootste natuurgebied van Nederland (2011-1)
- Naar aansprakelijkheid voor (de gevolgen van) klimaatverandering? (2012-1)
- Milieurecht in ontwikkeling; Jubileumbundel 30 jaar VMR (2012-2)
- De toekomst van het milieurecht: eenvoudig beter (2012-3)
- Duurzame gebiedsontwikkeling: over mogelijke vormen van regulering en de rol van aanbesteding (2013-1)
- Duurzame handel in juridisch perspectief (2014-1)
- Milieubescherming in het omgevingsplan (2016-1)
- Met recht naar een circulaire economie (2017-1)
- Milieuproblemen in de landbouw: falend omgevingsrecht en mogelijke oplossingen (2019-1)
- 2030: Het juridische instrumentarium voor mitigatie van klimaatverandering, energietransitie en adaptatie in Nederland (2020-1)